

Relația dintre două personaje în „Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război”

Camil Petrescu a fost un romancier, dramaturg, nuvelist și poet român. El pune capăt romanului tradițional și rămâne în literatura română, în special, ca inițiator al romanului modern.

Apărut în 1930, după ce fusese anunțat sub mai multe titluri, romanul „Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război” urmărește trei ani din experiența lui Ștefan Gheorghidiu.

Statutul social.

- Gheorghidiu – Inițial, este student la Filosofie, cu o situație materială precară, care se căsătorește cu Ela, o colegă de la facultate. În a doua parte a romanului, Ștefan este soldat în timpul războiului, având funcția de sublocotenent, funcție care din nou îl plasează pe o treaptă deasupra altor indivizi.
- Ela – Colega lui Ștefan de la Universitate, studentă la Litere, orfană crescută de o mătușă.

Statutul psihologic.

- Gheorghidiu – Ștefan Gheorghidiu reprezintă tipul intelectualului lucid, inadaptatul superior, care nu-și găsește locul într-o societate dominată de mediocritate. El este un intelectual care trăiește în lumea ideilor, a cărților, și care are impresia că s-a izolat de realitatea materială imediată.
- Ela – Este tipul omului banal, cu profunde efuziuni sentimentale, care încearcă să tindă la ceva superior, în acest caz Ștefan Gheorghidiu, de care se îndrăgostește și la a cărei lume încearcă zadarnic să se adapteze.

Statutul moral.

- Gheorghidiu – Egocentric și egoist, se folosește de simpatia Elei pentru el, simpatie care îi fletează egoul și orgoliul nemăsurabile. El îi recrează personalitatea și ființa fetei astfel încât să se potrivească standardelor sale.
- Ela – Pe parcursul întregului roman, Ela rămâne un mister pentru cititor; ea ajunge în fața ochilor numai prin intermediul impresiilor lui Ștefan. De aceea, cititorul nu se poate pronunța asupra fidelității ei și nici nu poate opina dacă e mai degrabă superficială decât spirituală: „Nu Ela se schimbă [...] ci felul în care o vede Ștefan” (Nicolae Manolescu).

Primirea moștenirii de la unchiul Tache declanșează criza matrimonială și marchează diferențele de percepție a lumii dintre cei doi îndrăgostiți. Ela se implică în discuțiile despre moștenire și ripostează indignată atunci când simte că soțul ei e înșelat. Atitudinea Elei îl surprinde în mod dureros pe Ștefan, pentru că, așa cum mărturisește, ar fi vrut ca Ela să fie „mereu feminină, deasupra discuțiilor acestora vulgare”.

Ultimul capitol, intitulat „Comunicat apocrif”, este ilustrativ pentru devenirea interioară a protagonistului. Titlul capitolului poate fi interpretat în dublu sens: pe de o parte, se referă la comunicatele contradictorii care sosesc de pe front; iar pe de altă parte, titlul trimite, în manieră metaforică, la scrisoarea anonimă pe care o primește protagonistul la întoarcerea din război și în care i se dezvăluie că soția îl înșală. Ștefan nu mai verifică însă autenticitatea scrisorii, pentru că a obosit să se mai îndoiască și să mai caute certitudini.

Conflict. Spre deosebire de romanele tradiționale, în care conflictul este exterior, în romanul lui Camil Petrescu, principal este conflictul interior. Acesta se desfășoară în conștiința personajului-narator, Ștefan Gheorghidiu, care trăiește stări și sentimente contradictorii față de soția sa, Ela. Principalul motiv al rupturii dintre cei doi este implicarea Elei în lumea mondenă, pe care eroul o disprețuiește. Așadar, conflictul interior se produce din cauza diferenței dintre aspirațiile lui Gheorghidiu și realitatea lumii înconjurătoare.

Conflictul interior este dublat de un conflict exterior generat de relația protagonistului cu societatea; acesta este plasat în categoria inadaptaților social.

Ațiunea primului capitol este posterioară întâmplărilor relatate în restul „Cărții I”. Capitolul scoate în evidență cele două planuri temporale din discursul narativ: timpul narării (prezentul frontului) și timpul narat (trecutul poveștii de iubire).

- Expozițiunea – este prezentat cadrul spațio-temporal în care se desfășoară acțiunea primului capitol: în primăvara anului 1916, la Valea Prahovei. Sublocotenentul Ștefan Gheorghidiu asistă la o discuție despre dragoste și fidelitate, care declanșează memoria afectivă a protagonistului, trezindu-i amintirile legate de căsnicia cu Ela.
- Intriga – capitolul al doilea prezintă retrospectiva iubirii dintre Ștefan Gheorghidiu și Ela. După căsătorie, cei doi trăiesc modest, dar sunt fericiți. Echilibrul tinerei familii este tulburat de o moștenire pe care Gheorghidiu o primește la moartea unchiului său, Tache.
- Desfășurarea acțiunii – cuplul evoluează spre o inevitabilă criză matrimonială, declanșată cu ocazia excursiei de la Odobești, când Ela pare să-i acorde o atenție exagerată unui anume domn G.
- Punctul culminant – Ela vrea să-l convingă pe Gheorghidiu să treacă o sumă de bani pe numele ei pentru a fi asigurată în cazul morții lui pe front. Gheorghidiu e convins că ea plănuiește divorțul pentru a rămâne cu domnul G.
- Deznodământul – Gheorghidiu se simte detașat de tot ceea ce îl legase de Ela, de aceea hotărăște să o părăsească și să-i lase „tot trecutul”. Cum sfârșitul oferă posibilitatea interpretărilor, acest roman are final deschis.

Titlul romanului „Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război” semnifică, prin alegerea și folosirea cuvântului „noapte”, nesiguranța, incertitudinea personajului principal, dar și ascunsul și iraționalul. Cele două „nopti” din titlu marchează două etape diferite din viața lui Ștefan Gheorghidiu: iubirea și războiul, evenimente marcante din viața sa. În final, personajul principal va înțelege că drama războiului este mult mai puternică decât dezamăgirea suferită în planul amoros.

În concluzie, prin Ștefan Gheorghidiu, personajul-narator, scriitorul impune în literatura română o nouă tipologie: intelectualul inadapdat, ce aspiră spre absolut. Ela, femeia frumoasă, populară, cochetă, dar cu aspirații comune, nu-l poate înțelege. Ștefan și Ela reprezintă două destine incompatibile, pe care iubirea le unește pentru un timp, dar pe care existența le separă, potrivit esenței lor.